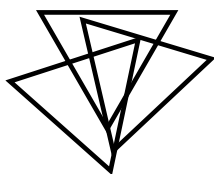

ЉИЉАНА
ЈОВАНОВИЋ

Приче о
животињама
ЗА ОДРАСЛЕ

Културни центар Војводине
„Милош Црњански”

Cultural Centre of Vojvodina
„Miloš Crnjanski”

■ Laguna ■

Copyright © 2023 Радмила Јовановић

Copyright © овог издања 2024, ЛАГУНА

Copyright © овог издања 2024, Културни центар Војводине
„Милош Црњански“

1. ПРИЧЕ О ЖИВОТИЊАМА ЗА ОДРАСЛЕ

*У сваком од нас постоји бели и црни вук.
Побеђује онај којеј више хранимо!*
(Чироки легенда)

У књизи *Приче о животињама за одрасле* налазе се приче о конфликтима који се одигравају унутар сваког човека. Свет у којем живимо је свет дуалности – бело/црно, добро/лоше, дан/ноћ... Кроз метафоре о животињама, уз посебне природне карактеристике сваке од њих, списатељица нас суптилно уводи у унутрашњу дуалност и преиспитивање. Свака ситуација од нас захтева одговор и тада су унутрашњи конфликти посебно изражени: да ли је одлука исправна или погрешна, да ли су последице премостиве или кобне... А избор је увек наш и само наш – шта ћемо више *хранити*. Свака нова ситуација буди у нама и ново преиспитивање, а дуалности има колико и врста животиња. Сви ти парови могу нам помоћи али и одмоћи, а самим тим што их постајемо свесни, можемо и свесније

донети одлуку. Да ли ћемо хранити црва Наде или црва Сумње? Пса Верности или пса Издаје? Змију Љубави или гују Мржње? Као што чироки легенда каже: *Пази кога храниш, јер ујраво њај јача!*

2. ПРИЧА О ДВА ЦРВА

Трешње су блистале на сунцу. Јутарња светлост пробијала се смело и стидљиво, кроз тренутне пролећне облаке пролазног постојања, несталне попут дечјег интересовања или најраније младачке љубави. У данашње време, прави је луксуз убрати воћку са гране, непрскану, нетровану, неупрљану... Јана је брала сочне плодове на породичном имању. Нису биле намењене продаји, нити масовној производњи. Биле су хоби и дар њеног оца. Биле су труд остарелог човека, неког другог кова, да својој деци и унучићима и свима који га посете понуди парче сласне природе. Нешто што је својим рукама посадио, годинама уназад сад је коначно давало плодове и у том слатко, накиселом укусу могло се распознати много љубави, бриге и труда. Јана је још у детињству највише волела трешње и тату! Касније, у цвету младости заволела је Предрага, и још мало касније заволела је Ању и пре него што је донела на свет. Док је постојала само у њеној машти и жељама, касније у утроби и

срцу, и на снимку ултразвука. А сад је не слуша, смеје се, трчкара по дворишту и брише мале умазане прсте и мусаве образе о поруб најновије хаљинице... Јана је увек обраћала пажњу на детаље, и то детаљно размазивање штроке по најфинијој свили нарушавало је идилу породичног пејзажа. Морала је некако да се ослободи тог примитивног начина размишљања и схвати да одећа служи њима, да је она купила хаљину, а не хаљина њу, да је потрошна и небитна, као и комшијски коментари о њеном, вечито неуредном детету. Мора да пусти тај малограђански задах из својих плућа, тај који удише са ваздухом, иако је рођена у солитеру усред градског асфалта. Можда га је њена мајка дошавши са босанских падина донела у њену крв, или отац кад се као и многи из Црне Горе доселио у Београд. Није хтела о томе да размишља, није хтела да квари тај дивни тренутак опуштеног недељног послеподнева.

Села је на лигештул, подигла ноге и ставила чинију са омиљеним јој воћем, у крило. Изложила је лице сунцу и пријатном мирном ветрићу, склопила очи на делић секунде и загризла трешњу. Слатки сок испрскао је по уснама и непцима. Облизнула се, насмејала и отворила очи. Као толико пута до сад, чаролија је на тај начин нестала. Јер у срцу воћке, тик уз коштицу, угледала је црва. Малог, белог, воћног... јер непрскане, па... све има добре и лоше стране. Њен отац би црва извадио, бацио а трешњу појео. Али Јана се никад није ослободила страха од тих малих, ружних гмижу-

ћих створења. Бацила је трешњу уз неконтролисани, кратки и тихи, врисак. Набила је сунчане наочаре уз сам корен носа, попила велики гутљај хладне воде, као и увек кад се узнемири, и запалила цигарету. Била је бесна, због ситнице која јој је покварила много лепих ситница. И мрзела је црве. Покушала је да се препусти дубоком дисању, правилном! Са све удахом на нос, и издахом на уста. Ипак, имала је осећај да хиљаде малих ружних црва миле њеном кожом и крвотоком, и не остављају је на миру, ма шта урадила.

Само што ти црви који су напали Јану нападају сваког од нас и нису ни воћни ни бели, а најжалост ни безазлени. Иако се чини да их је много, док нам ровишкају телом и душом, заправо су у пару. То су црв Наде и црв Сумње!

Овај први, мигољи се телом и кад је најтеже, па пробуди у венама нешто налик на срећу. Човек устрепти, око срца му нека топлина којој не зна ни имена ни повода, а она опет тако прија. Лице се озари, осмех се измами у погледу, руке се пружају ка нећему, што каткад додирнемо, а некад остаје довека неухватљиво, па опет јагодице прстију забриде очекујући.

Јана је очекивала да јој мобилни зазвони, или да се огласи бар кратким писком пристигле поруке. Чекала је као и много година уназад да Пеђа позове и дође. Ипак ништа од тога није се дешавало. Зато се у њој дешавала бура, црв сумње копао је по најдубљим каналима, залазио је у црне тунеле њених мисли од којих је и сама бегала. Јана се

плашила оних мрачних ходника у којима је Пеђа одмеравао или стискао неку задњицу која није њена. Видела је ружне дебеле, млохаве позадине, у тангама од вештачких материјала. Скинула је наочаре и обрисала очне капке, као да ће тако отерати ове ружне слике. Онда је видела млада, једра, готово сочна дупета у мишићу и свиленом, фином чипком оивиченом доњем вешу. И било јој је још горе. За крај је видела силиконом попуњене задњице, неке од данас све популарнијих проститутки које свој начин стицања материјалне и финансијске добити скривају иза одомаћене а недовољно познате речи и њеног значења, старлете.

Гутљај воде није јој био довољан. Умила се том истом, хладном флашираном водом и осетила благо освежење. Зато што се истовремено са физичком пријатношћу црв наде охрабрио и кренуо њеном душом. Тако су мозгом кренуле друге мисли. *Не прешеруј, сигурно има обавезе, знаш да ћуно ради. Све то да ти више не би морала. Да би уживали и ти и ваше деце. Позваће, мора...* А знала је, као и свако од нас, да се у целом животу, само умрети мора! Ипак нада је преузела власт, и осетивши како јој се стање у организму поправља није хтела да је пусти. Али Јана, такође, није хтела ни смела да пусти ни Предрага, знала је колико је необуздан. Некад је волела ту његову особину. Док јој се удварао, док је освајао, док је показивао како и колико је воли. Сад је ту љубавну страст, у најбољем случају, поклонио послу и скупим аутомобилима, у најгорем, јефтиним

женама. И само што јој се поткрала ова чињенична помисао, црв сумње се осилио и поново је преузео власт над њом.

Сумњичави црв опседа душу немилице, не штедећи време, не бирајући место. Изједа срце раскалашно, дан за даном, и кад је најгоре и кад је најбоље, увек је ту. Таман помислиш: Биће добро, а он не губећи на времену проговара: „А шта ако...“ А ти се онда хватај за главу, масирај слепоочнице, али бол не пролази, и притисак не попушта. Каже народ, тврди медицина, слаба циркулација спречава доток крви у мозак. Која циркулација? Не дају црви! Сумња обузима, а нада се опет бори и пробија, хоће да уђе човеку у главу. Хоће до мозга да овлада мислима, али не да црв сумње. Онда овај помирљиве нарави која не одустаје, крене ка срцу, да овлада емоцијама. Понекад стигне, а човек онда каже, баш као Јана сад: Шта ти је, будало, мисли мозгом?!

Таман што на трен буде лакше, а човек сам нахрани црва сумње. Како се добро наједе, тако ојача. „Снага на уста улази“, па брже-боље опет препречи пут стидљивој нади на путу до мозга. Ето зашто не функционише циркулација, боре се црви кроз наше вене. Тако венама, ношени крвљу, праве пометњу у телу, а ношени емоцијама подигну буру у души.

Емоција међу ближњима увек је обострана. Како је тата био Јанин омиљени родитељ, тако је

и она њему била омиљена ћерка. Ова омиљеност нема везе за љубављу. Деца се једнаком јачином воле, али другим нијансама. И тај тон који је бојио везу овог оца и ћерке имао је најлепшу, интензивну али не и дречаву боју. Већ смирујућу загаситу ноту исувише зреле трешње. Такав је био и укус и мирис овог односа. Јак, слadak и утешан, као и сваки залогaј омиљене хране. Пришао је и ставио руку на њено раме. Јана је притискала слепоочнице, кружним покретима палца. Отац је упитао забринуту: „Боли те глава?“ „Ма јок, боли ме душа, мој тата.“ Сео је до ње, добио снагу младости у погледу и заштитнички порив у њему наставио је да испитује: „Шта је сад, опет онај твој? Не сме душа да те боли, мезимице моја!“ „Ма није, тата, шалим се мало. Јако сунце изненада.“ Пољубила га је у образ, испресецањ дубоким борама бриге и смеха, и одлучила да своје муке задржи за себе. Негде дубоко у венама и мислима. Тако да не оптерете никог више.

Морала је да стиша некако борбу наде и сумње, бар сад. Да је макар одложи за касније... Препустила се игри са ћерком. Тата је дресиран свога пса, чувара дворишта и његовог трошног срца, јер свакодневне шетње и те како помажу свим физичким, психичким и органским сметњама људског бића. Јанина мајка је изнела врућу чорбу на баштенски сто и апетит за укусним ручком у природи надјачао је апетит сумње у Јани. Био је то леп дан, ако изузме сцену са црвом ког је загризла и црвима који су изгризали њу!

Само што је узела залогај хране који је угодно загрејао њен стомак и топлота почела да се шири телом, зазвонио је мобилни. „Молим, Пеђа, је л' долазиш?“ У том кратком трену нада је шапутала: *Пишај кад долазиш и доћи ће*, а сумња је ликовала говорећи: *Урадиће по свом ма шша ши иишала*, а осећам да ће *ше исалиши*, и овај *иуш...* Јана је опет осетила јак немир и поново питала, не чекајући његов одговор: „Кад долазиш? Почели смо са ручком, али ако пожуреш, остаће нешто од свих ђаконија. Свакако, чека те вечера, можемо кући и по мраку, ваљда је то слобода недеље“.

Слобода новог дана носи разне могућности. Тако, као ниоткуда, дођу дани кад су сумња и нада у љубави. Сад је логично питање: Како то? Крајње предвидиво. Као и међу свим паровима, једно попусти. Ако је то сумња, нада се умили, па се разбаштини, а нама лепо, милина једна. Мисли нам чисте, позитивне, очи нам срећне, усне мудре, а жељне пољубаца. Тада сунце јаче сија, а небо и по мењави некако ведрије. Кад се спусти ноћ, а она месечина почне да греје. Онда осване нови дан. А црву сумње досадио љубавни загрљај, јер, такав какав је, почне да сумња у љубав свог партнера. Па се измигољи, посвађа, оспе бујицу горких речи, најтврђег кова, по црву наде и окрене се на своју страну.

Нада, скрхана од сопственог бола, остаје непомична у сузама, а Сумња, пуна себе и беса, гмиже по нама, глође а не жваће, део по део људског

бића. Тада жене обично заплачу и неутешно понављају: Боже Господе, где си сад? А мушкарци опсују све што стигну, и најчешће докаче чашу што пре стигну.

А Бог је увек ту. У борби, у миру, у победи и поразу... Само ми људи понекад заборавимо на ту чињеницу, заборављајући тако сами себе!

3. ПРИЧА О ДВЕ ПТИЦЕ

Чини се да су у човеку одувек присутне две појаве, сталне и непорециве – жеља за недостижним и страх од непознатог. Тако су многи од нас желели крила, заборављајући притом да смо их изгубили затворивши за собом врата Раја и крочивши путем који тако често води у Пакао. Лутајући земљом, људи су често гледали у небо. А небо кô небо, пуно птица. Ех, како њихов лет човеку делује примамљив. Маштајући о летењу, кроз историју, науку и технику настаде авион. Мудри људи полетеше небом. И недостижно постаде доступно, уз мало новца за авионску карту. Но, не би то онај лет који је свако од нас пожеleo срцем. И не верујем да има ико ко га никад није доживео... Само се питам је ли умео да га проживи, да осети... Сунце, облаке, планету под самим собом?!

Предраг је осећао планету под ногама. Неустрашивим корацима, превалио је пут од неза-

посленог, необразованог, неплаћеног младића, до угледног господина, финансијски стабилног и осигураног. Крчио је стазу пословног успона брзо и лако, то му је осим бизнис-плана, променило и остале животне планове. Био је млад кад је та економска, морална и емотивна промена дошла у његов живот. Пратио је како је знао и умео. Некад трчећи, некад запињући, на крају, готово летећи. Јер, за разлику од већине, непознато није видео као претњу, већ као изазов. Примамљив и неодољив... Таквима су му се учиниле и неке жене. Пролазне жене у пролазу. Није му било јасно зашто Јана због нечег тако успутног и ваљда подразумевајућег прави фрку. Уосталом, још увек је није физички преварио, откад су у браку. И то безазлено флертовање давало му је елан, без гриже савести са којом се никад није добро носио. Сад је већ навикнут на успех и окружен својим пословним партнерима и пријатељима, који су сви до једног имали жену код куће, љубавницу у некој хотелској соби и неколико личних хостеса за обилазак ноћних клубова и пун доживљај провода. Није могао баш пуна срца да прихвати та своја безазлена слања пића и парфема, ограничена дистанцом, коју је постављао између себе и предмета своје пожуде, као непробојни зид. Без додира и разговора. Уз мали смешак, пољубац у ваздух, намигивање, пристизање порука на које не реагује...

Иако је био у раним тридесетим, постигао је пословно оно што се ипак пре четрдесете не де-

шава, ако већ није осмислио друштвене мреже, апликације, игрице, нити се бавио ИТ сектором. У његовом свету трговине, набавке по једној а пре-продаје по другој, знатно већој цени, позиционирао се на нестварно високо место. Уз такав положај ишао је и, наравно, нови, скупоцени ауто. Онда би му убрзо досадио, па би га променио. Човек се лако навикне на све што је боље, скупље, примамљивије... Лако полети, кад му се живот сведе на аеродроме, кола која развијају брзину од 300 km/h, и све бенифиције повлашћених услова које је сам себи обезбедио. То даје додатну снагу, подстицај и убрзање. Тако се Пеђи чинило да ће ако још мало не убрза пропустити нешто страшно важно. Тако ужурбан, једноставно је полетео, као да је то нешто најприродније...

Суштински и јесте. Колико пута је свако од нас полетео, ношен тим истим, или сличним, крилима успеха. Успех је птица моћних крила, снажног замаха, лако се вине у небеса. Она увек лети високо. „А ко високо лети ниско пада.“ О Боже, како само боли тај пад. Како је горак влажни укус земље, кад паднеш на тло, изненадно и неочекивано... Као удар стотину бичева по нејаким, крвавим плећима. Клецају колена, кораци несигурни, дрхтави. Заборави човек да корача. Јер док лети, ход се чини тако беспотребним. Заборавиш и куда си газио док ниси узлетео, заборавиш трње, заборавиш камење... Забораве људи и пружене руке, оних малобројних, искрених и вредних ди-

вљења. Благословене неколицине која нуди помоћ и подршку, не тражећи ништа заузврат, не очекујући чак ни хвала, али опет ни заборав који тако неодољиво подсећа на презир. Све оно што си прешао и преживео, док те успех није дочекао и узнео тако високо, чаробно далеко, најчешће постаје тек измаглица искиданих успомена. Лепа је птица Успех. Силна, само варљива...

Постоји још једна птица која нас чека на животном путу. Мала, ситна, својом појавом некако неугледна, њен глас тако ружно пара облаке. Нити крешти, нити кука, а ипак неодољиво се чини као да запомаже. Кад она обузме човека, он полети ниско. У ниском лету додирне сваку бару, мочвару, блато, муљ... Њихов смрад преко крхких крила уђе у човечје поре и он довека осећа тај опори мирис. И у топлој купки, и у латицама руже, тежак и мемљив пробија се, пара ваздух неподношљиви смрад нашег лета, болног и понизног. Такав је лет птице зване Пораз! Једино добро од овог лета је то што се не пада с висине, па не боли додир тла. У ниском лету људи осете тескобу, у болу многи од нас задају бол другима. Па тако укруг. Опет, неки људи, побегавши својим бићем од пораза, осећају се ако не добро, а оно макар боље, када напакон престану да лете кроз густо шипражје невоља. Тада закораче, чини се, сигурније него икад, лет им више не голица машту и не закупља мисли. У сан тону мислећи: Добро је на земљи сам. А буде се корачајући сигурније него икад. Омили им се та чврста под-

лога под ногама, па макар и не била стабилна. Зато се у народу и каже: „Што те не убије ојача те“.

Предрагов покојни отац био је човек крутог држања и ставова. Хтео је да његови синови буду часни и поштени људи. Хтео је да цене своје и поштују туђе. Знао је да какав им год живот буде, садржаће разочарања и није желео да их разоре. Зато је стално понављао: „Није човек који не падне, него који падне па устане“. Али није им рекао да је мало таквих.

Још је мање оних које птица Успеха не омами својом лепотом и снагом. Који при том лету не забораве на најмилије, на оно што је највредније, што се не да купити новцем. Што се само срцем осваја. Љубав, вера, част!

Све оно што ти нико не може ни дати ни одузети, осим Бога Оца!